

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

דעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גיליון מס': 400 פרשת: ויחי שבת קודש י"ד טבת תשפ"ב (18 בדצמבר 2021 למנינים)

תל-אביב	16:19	17:19	17:52
ירושלים	16:03*	17:18	17:56
חיפה	16:06	17:17	17:49
באר שבע	16:21	17:21	17:43

*לנוהגים 40 דק' 15:00

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

כל המקפיד, ידו על התחתונה!

מורינו הרב שליט"א

השבת בהגיענו לפרשת השבוע, פרשת ויחי, מגיע לכל עם ישראל מזל טוב! משום שהשבת אנו עושים סיום חומש בראשית. והחידוש הגדול בחומש בראשית, הוא שיש בו בסך הכל שלש מצוות מתוך כל התרי"ג מצוות שבתורה, והן מצות פריה ורביה, מצות מילה ומצות איסור אכילת גיד הנשה. ועיקר חומש בראשית, שבכל הפרשיות מבריאת העולם ועד ירידתו של יעקב אבינו וכל זרעו למצרים, הכל מלא בסיפורים ומלחמות, ובעיות וקשיים שעברו עליהם. ומבואר בוזהר הקדוש (פ' בהעלותך דף קמ"ט), שהאומר שיש בתורה סיפורים, תיפח רוחו ותצא נשמתו, ע"ש. אלא כל פסוק שבתורה, כל אות שבתורה וכל ניקוד וטעמים שבפסוקים, הכל מלא בסודות, רמזים ומוסרים עבורנו, כיצד עלינו ללמוד ולהתנהג בהנהגות קדושות על פי התורה, וכדלהלן. הנה מסופר בתורה, שכאשר חזרו אחי יוסף מההלוייה של יעקב אבינו, הם פחדו וחששו שיוסף המלך יעניש אותם, ולכן באו וביקשו ממנו סליחה ומחילה, נפלו לפניו וביקשו להיות לו לעבדים, ויוסף לעומת זאת, בכה ואמר להם: "אל תיראו וכו', וינחם אותם, וידבר על ליבם". רואים מפסוקים אלו, שיוסף אינו מקפיד על אחיו כלל, ואדרבא, מעודד, מחזק ומנחם אותם, אם כן בודאי שאין כאן מצד יוסף לא קנאה, לא שנאה, לא נקמה, לא נטירה ולא כלום, אלא בודאי יש כאן מחילה, סליחה וכפרה, ושלום על ישראל. כך נראה לכאורה, אבל למעשה מבואר בספר רבינו בחיי על התורה (תלמוד

השבועות ח' לפי 700 שנה, וזוהי אורה רבנו בחיי בעל תוספתא, שחי לפני כאלף שנה), שהאחים ביקשו מחילה מיוסף, ואילו בפסוק לא כתוב במפורש שמחל להם, ולכן מתו בעונשם בלא מחילת יוסף, שהרי אי אפשר להתכפר עוונם, אלא רק במחילתו, והוצרך העונש בעניין עשרה הרוגי מלכות, ע"ש. והדברים נוראים וקשים עד מאד! שהרי מפורש בפסוק "וינחם אותם, וידבר על ליבם", וכי כל זה אינו מספיק?! וכן מצינו בפרשת ויגש (מ"ב ע"ב) שכתוב: "הנה עיניכם ראוות ועיני אחי בנימין וגו'", ורואים מכאן שכל האחים שוים בעיניו, האם גם זה אינו מספיק?! ובכלל מה עם כל החיבה והאהבה של יוסף לאחיו, שנתן לכולם דירות, ואוכל בשפע גדול, האם כל זה אינו מספיק?! מה עוד חסר כאן, שצריך תיקון כל כך קשה על ידי עשרה הרוגי מלכות?! ובלאו הכי, הרי יוסף הצדיק, בעל האמונה הגדול, מלמד אותנו בכל הליכותיו שהכל משמים, ושהוא אינו מקפיד עליהם כלל, ואפילו בהסתרה שבהסתרה, גם שם נמצא ה' יתברך, אז למה אם כן צריך בכלל מחילה, בעוד שאין קפידא ואין כלום מצד יוסף כלפי אחיו. והאדמו"ר הקדוש בעל 'שפע חיים' האריך בזה בשו"ת דברי יציב, ע"ש.

אדם למקום, כלומר, שהמכה או המזיק את חברו, מלבד העבירה שיש לו מצד בין אדם לחברו, יש לו גם עבירה מצד בין אדם למקום. ולכן כאשר אדם מזיק לחברו, צריך לפייסו כדת וכדין, וכמו שמפורש כן במשנה (ב"ק כ"ג). שהמזיק ממונו של חברו חייב לשלם לו על הנוק, ומלבד זה צריך גם לבקש ממנו מחילה, ע"ש. וכל זה הוא מצד בין אדם לחברו, אולם מצד בין אדם למקום, צריך הוא בנוסף לומר לפני ה' יתברך וידוי על כך שהזיק את ממונו חברו (וכמ"ס רפ"ק מהלכות תשובה, וע"ש בכ"מ). ויש בזה גם סברא, שהרי העובר עבירה של בין אדם לחברו, עובר גם כן על צויו ה' יתברך שציווה אותנו שלא לעשות כן. וכן מובא בגמרא (פסח"ק פ"ח) המגביה ידו על חברו נקרא רשע (והנ"ל יורה ד' ב"מ"ד ח"ב סי' מ"ז), ע"ש. ולפעמים יתכן שראובן הוא צדיק גדול, וסולח לשמעון על הכל, אולם בשמים לא מוכנים לסלוח לו, ומענישים אותו על כל מעשיו הרעים, ואלו כמובן חשבונות שמים שאין לנו עסק בהם. ועל אחת כמה וכמה כאשר ראובן לא אומר בפה מלא שהוא סולח לשמעון, ממילא נמצא שהחלק של ה' יתברך עדיין קיים, אף על פי שראובן אינו מקפיד כלל ועיקר, מכל מקום בשמים מקפידים לגודל העבירה, ומענישים אותו. אולם אם ראובן יאמר בפיו שהוא מוחל על הכל במחילה גמורה ושלימה באהבה, ממילא דבר זה יעשה רעש גדול בשמים, ויתכן שגם ה' יתברך יסלח לו. ולפי זה כאשר אחי יוסף יעשו מה שעשו, ונכשלו באיסור שבין אדם לחברו, ממילא יש כאן גם עבירה שבין אדם למקום, וכאשר יוסף הצדיק לא אמר בפיו שהוא מוחל, נמצא שעדיין החלק של כבוד שמים שנכשלו בו שבטי יה, קיים לנצח, והתוצאות עשרה הרוגי מלכות! ואוי לנו ביום הדין! שכדי לזכות למחילה גמורה, לא די שהפגע או הניזק ימחל בליבו, שהרי מחילה זו מתקנת רק את החלק של בין אדם לחברו, אולם בשמים עדיין מקפידים, אלא צריך הוא לומר בפה מלא שהוא מוחל לחברו על הכל מחילה גמורה, ובוזה הוא משלים את המחילה, ואף בשמים אין מקפידים עליו ומוחלים על על הכל. והדברים נוראים!

אל רחום וחנון. וכאשר אומר 'אני מקפיד' מגלה בזה שאינו רוצה להיות דומה לה' יתברך, ולכן בשמים לא אוהבים אותו. וכידוע מדוד המלך ע"ה שנענש משמים בעונש קשה, שבגללו ועל ידו נהרגו נוב עיר הכהנים, שאול ובניו ודואג האדומי (עיין פסח"ק פ"ה), וכידוע מרבינו הגר"א הקדוש זיע"א (בכ"מ"ד פ"ג ט"ז, ט"ז) שהגזול מחברו, שניהם מוכרחים לבוא בגלגול, הגולן והנגזל, ע"ש. והרי אם הנגזל לא היה מקפיד, אלא אדרבא היה מוחל לחברו, היה מתגלגל לגן עדן... המלים 'אני מקפיד', הן מלים גסות ואכזריות. אנשים חושבים שצריך ליהזר רק מקפידות של אנשים כי זה יכול להזיק, אבל יתכן להוסיף, שצריך ליהזר גם שלא להקפיד על אחרים. משום שכל אלו המקפידים לא אחרים, הם בעצמם סובלים מכך, שהרי הם נכשלים כל רגע באיסורים ובעבירות חמורות מאוד, כמו לא תקום ולא תטור, וחוסר אמונה שהכל משמים לטובה, וגורמים בכך למחלוקת במשפחה ובצבור, ומוסיפים קנאה, שנאה, תחרות וחילול השם, בעוד שאין להם שום ריווח והנאה מכל זה, אלא רק קפידות, עצבנות ואכזריות - לראות נקמה באחרים, רחמנא ליצולן. וחבל שלא מפרסמים בסיפורים על בעיות וקשיים בחיים, ועל עונשים חמורים שבאו על המקפידים עצמם כתוצאה ממעשיהם הרעים. ועל פי זה נבין את העומק של המוסר דין לשמים, שמענישים אותו מיד, והוא נענש תחילה (ב"ק כ"ג), וקפידות הם בעצם מסירת דין, שהרי המקפיד מחכה שפלוני יקבל עונש משמים, ובשמים לא אוהבים את מי שמתנהג כך, אלא אוהבים מחילה, סליחה ואהבה ואחווה עם כולם, וכולם מרוויחים בזה הן ברוחניות והן בגשמיות. וכאשר מקפידים ולא מוחלים, ולא הולכים לדין תורה ומשאירים את השנאה בלב, הרי זה מסירת דין, רחמנא ליצולן. וכידוע מרבינו החפץ חיים זיע"א, שלדעתו מה שאמרנו חז"ל הקדושים הנעלבים ואינם עולבים (שבת פ"ה), זהו רק מצד חסידות, אולם מדינא מותר לענות, אולם כל זה הוא רק בשעת מעשה העלבון, אבל לאחר מכן, חובה קדושה על כל יהודי לשתוק, לסלוח ולשכוח את הכל (עי' בפתיחה להפ"ק חיים), וכך באמת מסופר בפרשה על יעקב אבינו ע"ה שהציל את יוסף ממיסרת דין, על כך שרחל אמו נקברה באמצע הדרך ולא בחברון במערת המכפלה, וכמבואר ברש"י (ר"ה ו'אקפיה ט"ז), ע"ש. ולסיכום: לעולם אל תחשוב שאתה צודק! אחי יוסף צירפו את השכינה עמהם, ועם כל זאת באו לבקש סליחה. לכן תמיד תוותר כמו יוסף הצדיק, ותקבל מה' יתברך שפע גדול של ברכה והצלחה! יוסף קיבל את השפע לאחר 12 שנה, ובמדרש מובא שאדם ימתין לשפע עד 40 שנה (הנ"ל ב"מ"ד ע"ג), ולהתפלל תמיד לה' יתברך שנגיע להשגות כאלו - חיזוק באמונה שלימה, ואהבת ישראל בשלמות, אמן! שבת שלום.

או שתהיה מאושר, או שלא...

שלום וברכה מורי ורבותי!

בפרשתנו מתרחשת אחת ה'טרגדיות' הקשות ביותר לעמנו, והיא מנוסחת כדלהלן: 'וַיְהִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וַיְהִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם חֲמִישֵׁי שָׁנָה' (בראשית מז, כח). בפסוק זה מקופלים שלושים ושלוש שנה אותן החסיר הקדוש ברוך הוא מחייו של יעקב אבינו, מה שהופך את בחיר האבות, המחנך שושלת של שניים עשר השבטים, למנהיג, מוביל ומחנך בשלושים ושלוש שנה פחות. הסך הקצוב לאבות הקדושים במשך ימי חייהם היה מאה ושמונים שנה, וכפי שזכה אביו של יעקב, יצחק אבינו, וצלח את מעבר החיים עד סופו. לבנו, לעומתו, כאמור, חסרו שלושים ושלוש שנה.

ובהסבר חסרון השלושים ושלוש שנה מביא המדרש שכאשר שאל פרעה את יעקב בבואו למצרים כמה ימים יש בחיידך, עונה יעקב: 'יָמֵי שְׁנַיִם מִגֹּדְרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה, מֵעַט וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנַיִם חֲמִישֵׁי, וְלֹא הִשְׁיִגוּ אֶת יָמֵי שְׁנַיִם חֲמִישֵׁי אֲבֹתַי בְּיַמֵּי מִגֹּדְרֵיהֶם' (שם, טו). הקדוש ברוך הוא "לא אהב" בלשון המעטה את הניסוח בו בחר יעקב לסכם את חייו, ואשר על כן הוריד לו על כל מילה שהוציא מפיו באותו מעמד שנה תמימה.

יתרה מכך, לא רק על המילים אותן הוציא יעקב מפיו הוריד הקדוש ברוך הוא את שנה משנותיו של בחיר האבות, אלא אף מעבר לכך - על כל מילה בשאלתו של פרעה, ובהצגת המעשה על ידי הפסוק ירדה שנה מחייו של יעקב. וזאת, משום שמראה פניו העייף והסובל של יעקב הוא זה שגרם לפרעה לשאול את השאלה הזו, מה שגרם לקדוש ברוך הוא להביט באכזבה בבנו ולומר ששנים נוספות אמורות לרדת מחייו ולו בשל אותה הארת פנים שהיתה חסרה בהן.

מזעזע אם כן להבין שגם על המילים 'וַיֵּאמֶר פְּרַעֲהוֹ אֶל יַעֲקֹב כְּמָה יָמֵי שְׁנַיִם חֲמִישֵׁי, וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פְּרַעֲהוֹ, הַפְסִיד יַעֲקֹב שָׁנָה מֹל כֹּל מִלְּהָ. וּבְסִיכּוֹם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה נֹסֶפּוֹת שֶׁנִּמְחָקוּ, עַל פְּנִים שֶׁהִבִּיעוּ צֶעַר וְאִכְזָבָה.

אם נסכם את חייו של יעקב, נוכל להבין די טוב מה גרם לו למבע פנים זה. החל מעשיו אחיו שביקש להורגו עוד מצעירותו, עבור דרך לבן שהתעלל בו בייסורי גוף ונפש, וכלה ביוסף שבמשך למעלה משני עשורים היה נחשב בעיניו אביו למת. אולם, לא היה די בכל אלו בכדי לרצות את ריבון העולמים ממבע פניו המתייפח של יעקב. הקדוש ברוך הוא ציפה ממנו ליותר, לקדוש ברוך הוא ציפה מבן אהוב שכמוהו, בעל אמונה בדרגה רמה שכזו, לא לקבל את החיים - למרות כל מאורעותיהם - בצער.

וזאת משום שכאשר הנך מאמין במי שמנהל ומנווט את העולם יום יום ושעה שעה, אתה יודע שכל מה שעובר עליך הוא לטובה. באותה מידה, ככל שאתה בעל דרגה ברמה רוחנית גבוהה יותר, אתה משכיל ומצליח לקבל כל חוויה של חוסר אונים בשמחה ואפילו בהתלהבות. אלו היו הדרישות של אבינו מלכנו ה' יתברך מבנו בחירו יעקב.

כאשר יעקב לא ממלא את חובתו זו, בוחר האלוקים להעניק לו את החמור שבעונשים, הלוא הוא גזר דין מוות של שנה על כל מילה אותה הוציא מפיו. אם תירצו, כביכול אומר האלוקים ליעקב - אם אתה כל כך סובל בחיים הללו, מוטב שאטול אותם ממך ובהקדם.

מורי ורבותי, יום יום אנו רואים עד כמה שמחת החיים היא המובילה העיקרית להצלחה ברוחניות ובגשמיות, ומאידך עד כמה חסרונה של שמחת החיים מובילה את האדם ואת סביבתו לאבדון. במקרים רבים בהם עומד האדם באתגרי החיים, הכח היחיד שיכול להוביל אותו להצלחה הוא אותה שמחת חיים - 'אופטימיות' בלע"ז. כאשר לעומתם, מי שיתייחס לחייו כאל בלתי נסבלים, קשים, מרים "מעט ורעים" כלשונו של יעקב אבינו, הרי שודאי שלא יצליח לשרוד ולו את אחד מרבות ה'פרויקטים' המשחרים לפתחו של כל אדם במהלך חייו.

בעל טוב ככל שיהיה, לא יוכל לעמוד בשעת משבר מול רעיותו הלחוצה בלי אותה שמחת חיים 'מינימאלית'. אבא טוב ככל שיהיה, לא יוכל לעמוד בשעת משבר מול ילדיו המתפרעים בלי אותה שמחת חיים.

נכון הוא הדבר בין אדם לחברו, אולם נכון הוא לא פחות בין אדם למקום. כאשר 'זוכה' האדם ויצר הרע מתגבר עליו, כאשר כל חפצו ומאוויו ותשוקתו של האדם לעלות במסילה העולה בית א-ל ולעבוד את בוראו באהבה ויראה, הרי שאז מגיע היצר ומעניק לו את מנות הניסיון הדרושות

להתענג על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

לזכות ולהעפיל לגובה האמיתי אותו דורש ממנו האלוקים. גם בשעה קשה זו כאשר נמצא האדם עם מלאי של שמחת חיים, אהבה ושלווה, יכול הוא בקלות יחסית לצלוח את משבר הניסיון ולהעפיל לפסגה הבאה. לעומתו, כאשר יגש אל ניסיונות היצר אדם הנבוכ מהחיים, בשפלות ובאווירה עכורה, לא די שלא יצליח לשרוד, אלא שיפול ברשת הניסיון נפילה ללא תקומה.

ובכדי להבין זאת, הבה ונלמד יחדיו את דברי הגמרא הקדושה במסכת סנהדרין (כ"ג ע"ב). "למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ? בתחילה דומה לכלי של זהב שוחח עימו דומה לקיתון של כסף, הנהגה ממנו דומה לקיתון של חרס כיון שנשבר שוב אין לו תקנה.

ונשאלת השאלה - מה עשתה אותה הנאה אותה ביצע בפניו של עם הארץ, וכי משום כך תהיה נפילתו ללא תקנה? והלא המדובר הוא בכלי זהב, וכלי זהב לא אמור ברגע אחד להפוך לכלי חרס.

והתשובה לכך, מורי ורבותי, כרגיל, מאלפת, מרוממת, מלמדת ומחכימה. אותו תלמיד חכם הניצב בפני עם הארץ יכול לשמור על צדקותו וישרת דרכו ולא ללמוד ממעשיו הרעים רק בשעה בה יראה את עצמו ככלי זהב, אז ישכיל היאך לדבוק בדרכו ולא לסור ימין ושמאל וללמוד מדרכו של אותו עם הארץ. לעומתו, כאשר שח הוא עמו וחש הוא כחברו, כבר מתבטלים הגדרות והשמירה הולכת ונעשית פחותה יותר. אולם, כל זה כאין וכאפס לעומת השעה בה פצח הוא בהנאה מאותו עם הארץ. באותה אכילה משותפת עם אדם זול הנוהג שלא על פי דרך התורה הקדושה אלא ההיפך הגמור מכך, ביטל אותו תלמיד חכם מעצמו כל הערכה עצמית ולו ה'מינימאלית' ביותר, והשווה את סיגו ושיחו לאותו פורק עול שמולו. כאשר חש הוא ברמה נמוכה ונבוית שכזו, הרי שברור הדבר שיצר הרע יוכל בקלות להפילו ברשתו ואף חמור מכך - יהיה הוא ככלי חרס שכיוון שנשבר אין לו תקנה, כך שאף יקשה בעיניו הרבה יותר לשוב בתשובה.

מורי ורבותי, שאלות רבות מובאות לשולחנם של גדולי ישראל מורי דרכינו ומישרי אורחותינו. לרוב ככל השאלות קו מנחה אחד, ורוב ככל הבעיות נובעות מאותו מעיי אכזב, והוא - אותו חוסר שמחת חיים, חוסר סיפוק וחוסר הערכה עצמית המלווה את האבא, את האמא או את הבן המתבגר. ככל אחד מהמכשולים הללו ניצבים בפנינו פירות הבאושים של אותה שפלות רוח. עיצבון הנפש ונמיכות קומה רוחנית או למצער נפשית, אשר הם כל חטאת והם הגורמים למיטב בנינו ולטובי המשפחות לקרוס רוחנית ולאבד את שמם מקרב מחנה ישראל.

נקודה נוספת חשובה לא פחות היא התורשתיות בה התברכה אותה שמחת חיים. וזאת על כל אחד מאיתנו לדעת שילד שגדל בבית בו שומע הוא את הוריו מודים ומהללים מדי יום ביומו על הזכות העצומה שנפלה בחלקם לחיות בעולמנו זה ולעבוד את ה' יתברך בשמחה, ישכיל ויפרח באותה אוירה חיובית ותמיד יראה את השפע הרוחני והגשמי הסובב אותו. בעוד שהאחר, אשר לא זכה לכך, וכל סיגם ושיחם של הוריו למול עיניו הוא עד כמה העולם אכזר ועד כמה השוכנים בו בעלי חטא ועוון, יסתכל גם הוא על העולם בצורה שכזו ותמיד יראה אך ורק את הרע, הסבל והצער הסובבים אותו ואת הפגם והמום בכל האנשים עמם הוא נפגש.

ועל כך יש לומר בצורה חריפה ובאופן חד משמעי לחלוטין - כל אדם, אשר ממלא את סדר יומו בעצב, יגון וסבל, לא רק שחוטא לעצמו ולא רק שהופך את חייו לחיי צער בלתי נסבלים, אלא יותר מכך - לוקח הוא כמו ידיו את מיטב שנותיהם ושיא פריחתם של בניו ואפילו נכדיו וזורקם על מזבח הסבל.

תמה בזה שיחתנו לשבוע הנוכחי. בשבוע הבא נשוחח בעזרת ה' על הפתרון לאותם שלא זכו וכבר התחילו את חייהם ברגל שמאל בדרך של עצב ודכדוך, או לחילופין נולדו בבתים בהם לא היו ההורים שותפים לשיחות מעין אלו בצעירותם ויסדו את הבית על אדני הייאוש והדיכאון. איך יוצאים ממעגל האימה הלז, ואיך זוכים להתחיל את החיים מחדש בחיים של אהבה, פריחה ושמחת חיים אמיתית יום יום ושעה שעה. על כך בשיחתנו הבאה, לאחר הפסקה של שבוע של ימי חולין נפלאים, מדהימים, פורחים ומשגשים... היו עמנו...

ברוכים תהיו!

שאלה יפה

שו"ת ממורנו הרב שליט"א

בזמן לתפלה (ועי' בי"מ ק"ו ועי' עפ"ש"ו ע"ל נדה ס"ג. שהעונם כשהחיות, נהגה כל היום טוב, ע"ש).

אמירת "שלום" ו"תודה רבה" לשומרת בית הספר

שאלה: שמענו בדרשה היומית של הרב שליט"א, שהרב אמר שצריך להגיד תודה ושלום לכולם, כגון למאבטח, למוכר וכדומה. השאלה היא, האם הוא הדין לנשים. לדוגמה אדם שמתפלל מנחה במקום מסוים, ועובר ליד נשים השומרות שם בכל יום, האם צריך לומר להן שלום או לא?

יש לציין שכבר קרוב לשנה הוא עובר שם ואינו אומר שלום מפאת צניעות.

תשובה: כאשר פוגשים אשה ברחוב, גם אם זה משפחה רחוקה או השכנה מהבנין, אין צורך לומר לה שלום, וכל שכן שלא מדברים איתה ולא כלום. וגם כשהרב הולך יחידי, לא צריך לומר שלום לאשה וכיוצא בזה. אולם כמובן כשאין ברירה, כגון כשמבקשים ברכה לילדים וכיוצא בזה, יש להתייחס בכבוד, ולברך ולהתנהג בהתאם.

וכן מי שבתפקיד ציבורי, צריך לומר לו שלום, כדי להראות לו הערכה למעשיו. וגם לאשה השומרת בבית הספר וכיוצא בזה, יש לומר בוקר טוב ומידי פעם גם תודה רבה, וזה מצוין. ואין בזה בעיה של צניעות, משום שזה כעין הכרת הטוב, וגם מחזק אותם להרגיש אחריות בעבודה.

בקש שלום במקומך, ורדפהו במקום אחר

שאלה: לחברי יש קרוב משפחה המסוכסך איתו, ומחמת כן לא הזמינו לאירוע משפחתי שלו. ורציית לשאול, אם יש לי השפעה על שניהם ואני יכול להשלים ביניהם, האם אני חייב להתאמץ לעשות כן, על אף העבודה הקשה הכרוכה בכך?

תשובה: אם באמת יש לך השפעה על שניהם להשלים ביניהם, אתה חייב לעשות כן. וזה בבחינת "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום וכו'" (פירוש לתנ"ך, והרמב"ם (הל' דעות פ"ה ה"ז) פסק כן למעשה. ופסוק מפורש הוא בתהלים (ל"ג טו): "בקש שלום ורודפהו", ופירוש רש"י, בקש שלום במקומך, ורודפהו במקום אחר, ע"ש. כלומר, בתקש שלום כשהמחלוקת קשורה אליך, ותרוץ אחרי השלום במקום אחר, והיינו לעשות שלום כשהמחלוקת מתלקחת בין אנשים אחרים, כדי להרבות שלום בעולם. וכמובן שכדאי להתייעץ עם החכם כיצד לעשות כן על הצד הטוב ביותר, אולם באופן כללי בודאי יש בדבר זה חובה קדושה.

וכידוע מהזוהר הקדוש (פ' חזקיה דף מ"ג), שכשם שיש עונש על דיבור לשון הרע, כך יש עונש על מלה טובה שאדם יכול לומר ולהוסיף על חבירו, ובכל זאת הוא שותק ואינו אומר, ע"ש. וידוע המעשה עם קמצא ובר קמצא (גיטין נ"ג), שבטעות הוזמן בר קמצא לסעודתו של שונאו, וביקש אותו שונא לסלק את בר קמצא מסעודתו לפני כולם, דבר שגרם בושה גדולה לבר קמצא, וחכמי ישראל שהיו שם שתקו ולא מיהו בבעל הסעודה, להרבות שלום בינו לבין בר קמצא, וזה שגרם לחרבן בית המקדש, ע"ש.

בסיכום: אף אם יש לך בעשיית השלום ביניהם עבודה קשה, מכל מקום חובה עליך לעשות כן ולהצילם מעבירות ואיסורים רבים, ויש לך שבר גדול על כך. וכידוע מפרש"י (נ"ג י"ג), שהעושה שלום בין איש לאשתו ובין משפחה למשפחה, לא תבוא עליו שום פורענות, ע"ש. ותשועה ברוב יועץ.

עם בני המשפחה. אולם כיום כאשר יש חשמה, והוא מאיר קצת גם לחדר, כיצד הכלה החשובה תברך? וכן בישיבות הקדושות שיש אור לחדרים מהחשמל שבמזדרון, כיצד יברכו? ועוד, שבוקע הרבה אור לחדרים מרשות הרבים, וממילא נרות שבת מותרים.

תדע, שאפילו בעלת הבית כשרוצה לברך על נרות שבת קודש, המליץ מרן רבנו זיע"א לכבות את כל החשמל שבבית, משום שאי אפשר לברך על תוספת אורה, כידוע.

וכן בבית החולים, הרי תמיד יש קצת אור בחדרים, משום שמגיע אור מהכניסה הראשית, ואין צורך בנרות השבת להצילו שלא יכשל בדברים, ושלא ישב בחושך (עי' ש"ת כ"ג-כ"ד-כ"ה ורמ"א ס"ג, וחשש נוסף, שלא לגרום לאחות לכבות את הנרות, וגם בחדר האוכל יש מלא אורה, ואין צורך להדליק (ועי' חו"ע ש"ת ד"ח ע"ג ק"ד וע"ג ר"ט), ולא חסר ברכות שניתן להרויח על ידי ברכות הנהנין, באהבה גדולה.

בסיכום: בכל בית ובית אשה אחת מדליקה ומברכת ושאר המשפחות פטורות. ואם רוצות להדליק בשביל ההרגשה הטובה, ידליקו קרוב למברכת בלי ברכה, ושלום על ישראל.

ואף המתירים לברך, כוונתם שיכולה לברך, אך לא שחייבת לברך. ולמעשה לא תברך כלל ועיקר, וכאמור.

ברכת מאורי האש עם כפפות

שאלה: אשה העוסקת בצרכי הבית, ועל ידיה כפפות גומי וכדומה, האם בברכת "מאורי האש" שבהבדלה צריכה היא להסיר את הכפפות מהידיים?

תשובה: כידוע, אין חובה לכולי עלמא להסתכל בציפורניים, עצם הראיה וההמצאות קרוב לאש, זה מספיק (ועי' מש"כ סי' ל"ח ס"ק י"ג), אולם בכף החיים (ש"ס ס"ק י"ט) הביא, שעל פי הקבלה צריך להסתכל בציפורניים, והכפפה הרי מפריעה לכך, כך שיש מצוה לכבד את מצות ההבדלה בשלימות, ולהוציא את הכפפה ולהביט על אור האש שבציפורניים. ומסתבר שאין זה כבוד בזמן ההבדלה להיות עם כפפות, ולהתייחס להבדלה כדבר ארעי, וצריך קביעות וחשיבות בהבדלה (עי' מש"כ סי' ל"ח ס"ק כ"ג), וכמובן, כאשר יש אונס גמור, מותר להשאיר עם הכפפות בברכת מאורי האש.

אימון בחדר כושר מעורב

שאלה: רציית לשאול, האם יש בעיה להתאמן בחדר כושר מעורב, הכולל חדר כושר בלבד, בלי בריכות, סאונות וכדומה?

תשובה: ענין הקדושה הוא חמור מאד, ואם יש שם תערובת של גברים ונשים יחד, אסור לך להיות שם. וכשם שדואגים שלא לעלות במשקל, כך צריך לדאוג שלא לעשות עבירות.

ומותר רק בשעות הבוקר, כשאין שם אף אחד. או שתקנה לבית מכשיר הליכה המוריד במשקל, וזה מצוין. או שתחפש מקום שהוא על טהרת הקודש.

למעשה, חדר כושר הוא מיותר לגמרי, והליכה זה העיקר. וכן תרגילים לזירוז הגוף, שניתן לעשותם אפילו בבית. והעיקר לשמור על תזונה נכונה, והיינו שלא להרבות באכילה, ולא לאכול דברים שמצד אחד אמנם הם טעימים, אך מאידך הם מויקים מאד. וכן לא לאכול בלילה, שהרי מצינו שיש פת שחרית ולא פת ערבית. וזה גם עוזר לעבוד את ה', ולקום

השתדלות בענייני שידוכין

שאלה: כיצד מסתדר מה שאמרו חז"ל הקדושים, שבכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת: 'בת פלוני לפלוני', למה שאמרו שיש להזדרז בענין השידוך 'שמה יקדימונו אחר', הרי אם בשמים הכריזו וקבעו שבת פלוני לפלוני, איך יתכן שיקדימונו אחר?

תשובה: שאלה יפה! ובגמרא מועד קטן (י"ב) שאלו כן, ותיצרו שעל ידי התפילה אפשר לשנות את מה שכבר קבעו בשמים, ע"ש.

ועוד דבר נוסף, אף על פי שבשמים הכריזו בת פלוני לפלוני, מכל מקום צריך לעשות השתדלות ולהזדרז, משום שלפעמים דין שמים עם פלוני אחר.

ועוד שלפעמים משמים אכן שלחו לפלוני את בת פלוני כפי שכבר הכריזו, אולם אותו פלוני או פלונית דחו את השידוך בחינם, שלא על פי דעת התורה, ויתכן שנדחה מזלם, רחמנא ליצילן (ועי' ע"פ י"א מנהג מעשית ע"ג ק"ב והב"ה).

הדלקת נרות שבת בברכה למתארחת

שאלה: כאשר כלה וחמותה נמצאות באותו בית בשבת קודש, או כאשר יש כמה משפחות בבית אחד, מי תדליק נרות שבת? וכן יולדת בבית החולים, האם תדליק או שפטורה לגמרי?

תשובה: לעניות דעתי פטורה לגמרי, שהרי פעם לא היה חשמל, וכשנרות השבת היו דולקים בסלון בסעודת השבת, לא היה אור כלל בחדרים, ולכן יש מקום לכלה החשובה שתברך בחדר בו היא ישנה עם בני המשפחה. אולם כיום כאשר יש חשמל, והוא מאיר קצת גם לחדר, כיצד הכלה החשובה תברך?

וכן בישיבות הקדושות שיש אור לחדרים מהחשמל שבמזדרון, כיצד יברכו? ועוד, שבוקע הרבה אור לחדרים מרשות הרבים, וממילא נרות שבת מותרים.

תדע, שאפילו בעלת הבית כשרוצה לברך על נרות שבת קודש, המליץ מרן רבנו זיע"א לכבות את כל החשמל שבבית, משום שאי אפשר לברך על תוספת אורה, כידוע.

וכן בבית החולים, הרי תמיד יש קצת אור בחדרים, משום שמגיע אור מהכניסה הראשית, ואין צורך בנרות השבת להצילו שלא יכשל בדברים, ושלא ישב בחושך (עי' ש"ת כ"ג-כ"ד-כ"ה ורמ"א ס"ג, וחשש נוסף, שלא לגרום לאחות לכבות את הנרות, וגם בחדר האוכל יש מלא אורה, ואין צורך להדליק (ועי' חו"ע ש"ת ד"ח ע"ג ק"ד וע"ג ר"ט), ולא חסר ברכות שניתן להרויח על ידי ברכות הנהנין, באהבה גדולה.

בסיכום: בכל בית ובית אשה אחת מדליקה ומברכת ושאר המשפחות פטורות. ואם רוצות להדליק בשביל ההרגשה הטובה, ידליקו קרוב למברכת בלי ברכה, ושלום על ישראל.

ואף המתירים לברך, כוונתם שיכולה לברך, אך לא שחייבת לברך. ולמעשה לא תברך כלל ועיקר, וכאמור.

הדלקת נרות שבת בברכה למתארחת

שאלה: כאשר כלה וחמותה נמצאות באותו בית בשבת קודש, או כאשר יש כמה משפחות בבית אחד, מי תדליק נרות שבת? וכן יולדת בבית החולים, האם תדליק או שפטורה לגמרי?

תשובה: לעניות דעתי פטורה לגמרי, שהרי פעם לא היה חשמל, וכשנרות השבת היו דולקים בסלון בסעודת השבת, לא היה אור כלל בחדרים, ולכן יש מקום לכלה החשובה שתברך בחדר בו היא ישנה